ANY III *Sabadell 1.er Desembre 1889* NÚM. 124

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Capmany, número 18
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell . . . . . 2 rals al mes.
Fora . . . . . 8 » trimestre.
Un número sol. . . . . 1 »
Anuncis á preus convencionals.

LO REGIONALISME Y LA POLITICA

«Quan en una nació es comuna una creencia histórica, quan una creencia histórica es una creencia nacional, aquesta creencia es necesaria á n'aquella nació.» Tals paraulas que escrigué ja fa anys un dels escriptors de mes personalitat propia que ha tingut Catalunya en aquest sigle, tenen completa aplicació á la idea regionalista. May ha mort lo Regionalisme á Espanya; may s'ha esborrat la idea de las nacionalitats formadas á causa de las reconquistas, y si be per algún temps ha estat esmortuhida per conseqüencia de las afalagadoras teorías propagadas per la revolució francesa, avuy, passada ja aquella ráfaga lluminosa que 'ns deixá enlluhernats, veyent las cosas desde son verdader punt de vista, renaix altra volta aquella idea y cada día 's manifesta mes definida y ab major intensitat. Y en tant es veritat lo que dihém, que s'observa com de per tot brollan espurnas de la idea, aisladas, corroborant que la idea no era mes que esmortuhida.

Alguns la concebeixen de un modo confós y divagan; altres l'interpretan ab mes bon sentit puig la senten y comprenen, pero en lo fondo en tots apareix com una reacció contra 'l sistema avuy en ús. Axió reconegut, nosaltres, sense que pretenguém sentar la forma definitiva que ha de pendrer 'l Regionalisme, nos limitém á consignar un fet.

La política dominant, ja comprén que lo Regionalisme la mina y que ha de acabar per enderrocarla, y al reconeixer que te una forsa

invencible com tenen totas las corrents de ideas, no vol lluytarhi cara á cara, segura de la derrota, y per aixó acut al pueril recurs de fer lo silenci y no voler discutir aquestas qüestions. Durant molt temps hem vist tots lo ridícul espectácle de que's deixés predicar en públich contra la monarquía fent apologías de la república, de que en Pí y Margall volgués cambiar las bases de la societat actual, etc., etc., y en cambi á la mes mínima senyal de parlar de Regionalisme, allí los partits venían las prohibicions, allí lo silenci. La rahó es molt senzilla: es que positivament saben los polítichs fins ahont arriba lo prestigi que tenen sobre la opinió, y no tenen altre recurs sino defensarse mútuament. Pero quan se tracta de Regionalisme, al que li regoneixan virtualitat pera arrelarse fondament, lo temen perque no dirigeix sos cárrechs contra un partit determinat, sino contra tots á la vegada, y per axó tots se resisteixen plegats.

Aquest poch hábil modo de combátrens no ha pogut menos de favorir la nostra causa. Diuhen que'ns condennan al despreci ¡pobrets! A nosaltres tant se'ns ne dona: aném fent la nostra tasca y ara's manifesta cada día d'un modo mes intens y ab mes arrels lo Regionalisme. No es á Catalunya sols, no: podém ben dir que desde 'ls caps de Creus á Finesterre es ahont se bressa si's vol com un intent encara; pero la nova idea, com l'infant, arribará al seu complert desenrrotllo.

Avuy ho han vist y convensuts de lo molt que l'idea guanya en l'opinió han tingut forsosament de cambiar de táctica. Las tremendas acusacions completament gratuitas, puig may las han demostradas, de que'ls regionalistas volíam rompre l'unitat de la pátria, y altras cosas per l'istil, en un principi pogueren contenir á uns quants esperits tímits; avuy per ningú son escoltadas. Tothom se n'ha convensut de la farsa que hi havía en tals paraulas. ¡La unitat de la pátria! ¿Encara gosan á pronunciar aquesta veneranda paraula la gent que han volgut fer *tabla rasa* de tot lo que la mantenía unida, fent de la mateixa divisions y subdivisions completament arbitrarias? ¿Y gosan á pronunciarla la gent que han encés una lluyta civil continua d'ideas que moltas vegadas s'ha traduhit en fets? aquella mateixa gent que ha romput l'*unitat* en tots los recons de la península infestantlos ab las sevas divisions políticas?

Avuy tot ha cambiat; lo sistema de fer lo silenci y aparentar despreci pel Regionalisme han vist que no era suficient á contenir son desenrotllo; han vist que la lluyta cara á cara era impossible, y per aixó han recorregut á un altre sistema que es lo de ferse ells regionalistas.

Pero 'l Regionalisme sabrá estar previngut y no 's deixará enganyar. Lo Regionalisme no es un partit que avuy goberna y demá no. Lo Regionalisme es un sistema dintre del qual deuhen móurers tots los partits. Del mateix modo que avuy los partits que tornan en lo poder se mouhen dintre la Constitució; aixs deu passar dintre 'l Regionalisme. Nosaltres concebím un regionalista que en la gobernació tingui ideas lliberals ó ideas conservadoras; concebim un regionalista que sigui monárquich y un altre que sigui republicá, pero no concebim un afiliat d' en Cánovas ó en Sagasta que sigui regionalista, ni tampoch un afiliat d' en Castelar ó en Zorrilla, puig aceptan principis fonamentals que de tot punt los impedeixen ser regionalistas.

Aquest es lo motiu perque creyém que 'l Regionalisme si be deu desplegar una bandera ampla de pau y concordia, que ampari á tothom, deu tancar en cambi sas orellas á las mes afalagadoras promesas que li fassin la gent afiliada als partits, y tirar endavant, sempre endavant, la seva obra, y lluytar ab totas sas forsas pera lograr los seus ideals. Avuy per avuy no 's pot ser regionalista y estar afiliat á un partit, pero 's pot ser regionalista y tenir un criteri propi sobre la marxa de la política. Als contaminats no devém buscarlos, no devém cridarlos; aixó sí, quan vinguin devém admétrels ab la condició de que á la porta arrihin sa primera bandera.

Aquest es lo camí que deu, á nostre entendrer, fer lo Regionalisme, y no deixarse agafar en aquesta trampa que li volen parar los partits ab la nova táctica de combat que emplean contra nosaltres, en fer lo Regionalisme son camí ab miras nobles y enlayradas, com correspon á tota idea regeneradora. Y deu lluytar en tots los terrenos que las lleys li permetin fins lograr la verdadera reconstitució d' Espanya.

Nosaltres no creyém llunyá 'l día en que aixó será un fet, perque estém convensuts de la veritat de las paraulas ab que havém comensat aquest article; y si la creencia ó idea regionalista es necesaria pel

motiu de que es histórica y nacional, al fi no pot menos de triomfar malgrat tots los obstácles que vulgui oposarli la desditxada actual política espanyola. J. R. Y P.

SECCIÓ POLÍTICA

Estém en ple periodo electoral, y dir això es com si diguessim en ple Carnestoltas polítich.

Per tot arreu s'imposan la mala fé y la poca vergonya á la honradés y la rectitut; gracias á lo qual s'apoderan del porvenir del poble los mes aptes pera posarlo al servey de la gent de Madrit.

En mitj d'aquest desgavell, consola 'l pensar que en alguns llochs comensan á emanciparse de tal desditxa; ó quan menos ho intentan.

Y aixís llegim que en varias poblacions de Catalunya se fan lligas antipolíticas pera desterrar dels cárrechs públichs als manifassers que en ells s'hi han cubert d'ignominia.

Entre ellas devém fer especial menció de Badalona, ahont los electors acordaren presentar un candidat pera cada una de las classes ó gremis de la població, á fi de que tots los interessos estiguin representats en lo municipi.

A Sabadell també hi aném per aquest camí; pero la *sans façon* de certs elements desacreditats es tant grant que, essent *politiqueros* de la piljor especie, fins de las combinacions *antipolíticas* pretenen apoderarse pera fersen escambell que 'ls ajudi al terme de sas desmedidas ambicions.

Y lo pitjor es que encara hi ha gent que 'ls ajuda.

Pero... no 'ls val.

Aquestos dias venen los periódichs polítichs plens de retalls ocupantse de las conferencias que celebran los conjurats ab en Sagasta pera la unió del partit fusionista.

De manera que 's tracta d'unir altre vegada en Martos ab en Sagasta: los dos que fa pochs dias s'insultavan en plenas Corts anomenantse *Cirineus* y *Pilats* y despreciantse á cada dos per tres com si 's tinguesin odi mortal.

Y 's tracta de unir també en Montero Ríos y 'l marqués de Sardoal; quan tot just fa una setmana que l'últim li deya al primer que *no podria explicar su ministerialismo sin oprobio después de haber reconocido que pesan sobre el Sr. Sagasta tres grandes vergüenzas: la partida de la porra, la trasferencia de los dos millones, y la causa de Monasterio.*»

¡Vaja! d'això se 'n diu practicar la bona doctrina d'olvidar las ofensas del próxim.

Deya fa pochs dias un Senador que 'l partit lliberal no es possible sense la gefatura del senyor Sagasta, com lo partit conservador es impossible sense la gefatura del senyor Cánovas.

Se comprén.

Com los tals partits no responen á cap ideal, sino al personalisme mes odiós, per això deurian anomenarse solzament *sagastí* y *canovista*.

Vetaquí tot lo secret de la política actual.

Lo senyor Castelar ja ha donat un pas mes endavant en sas aproximacions monárquicas.

Aixís ho llegím en un diari que li atribuheix á un dels *subgefes* mes autorisats del partit possibilista, lo senyor Almagro, la frasse següent:

El Sr. Castelar cree que su política ha triunfado en toda la línea, democratizándose las instituciones hasta poder llamar República á la regencia actual.

No es mala aquesta nova táctica del *ilustre tribuno.*

Ara ja pot ser ministre de donya Cristina, assegurant que ell no haurá passat á la Monarquía, sino que aquesta ha passat per casa seva, convertintse en República.

¡Aquesta gent es capás de tot!

Lo senyor Silvela digué l'altre dia en lo Congrés atacant als lliberals que convé recordar la campanya que aquestos feren demanant la absoluta abolició dels furs de las Provincias Bascongadas.

Segurament será aixó vritat; pero no ho es menos que la tal abolició la portá á cap lo partit del senyor Silvela.

Aixis es que tant valen uns com altres devant dels bons patriotas de Basconia.

Lo parlamentarisme tractat per la gent del centro.

En una sessió que celebrá últimament la Academia de Jurisprudencia de Madrit hi hagué tal escándol que'l president senyor Díaz Moreu, degué abandonar son lloch; lo qual refereix un diari de la Cort dihent que no li quedava altre recurs devant la poca educació *de aquellos diputados en agraz que tan á lo vivo mostraban sus condiciones para el parlamentarismo que hoy se usa.*

***

Un altre pensament *sublime* sobre 'l mateix tema.

Aquest perteneix al senyor Azcárate:

En la práctica de la política actual, ser diputado ó senador no atribuye á la mayor parte de los que ostentan estos títulos sino la facilidad de mangonear, revolverse á diestro y siniestro y perseguir el logro de personales aspiraciones, así como el ser concejal de las necesarias condiciones para manejar los bienes comunes y los propios. (Risas.)

Després d'aixó, no te res de particular que vingui *El Imparcial* mateix, y li posi'l següent comentari á una sessió de las Corts:

Por ahí, por ahí se camina á poner el sistema parlamentario en tal altura en el ánimo de los pueblos, *que la primera mano resuelta que se decida á empujarlo le hará caer en el abismo.*

Estém completament d'acort.

Llegím en *La Epoca* que entre las *irregularitats* darrerament descubertas hi sura la advertida en Filipinas, que passa de 18 millons.

Lo robo consisteix en 72,000 *pessos* per rentas y propietats y 797.000 per impostos.

Nota important.—Al empleat que's considera autor de tal sustracció se li concedí llicencia, després d'instruhit l'expedient en que estava complicat,... y avuy's passeja tranquilament per Espanya.

Qualsevol trevalli.

Pera acabar, un nou exemple de Regionalisme al extranger.

La conferencia dels Estats de la América central que está reunida desde 'l 15 de

Octubre en San Salvador, ha encarregat al representant de Guatemala que redacti un projecte de unió de las cinch Repúblicas. Lo projecte será aviat discutit y te moltas probabilitats d'esser adoptat per la conferencia.

La República unida de la América central sería proclamada 'l 15 de Septembre de 1890, aniversari del día en que, al comensament d'aquest sigle, aquells estats se declararen independents de la dominació espanyola.

La actual conferencia's convertiría en una institució permanent, desempenyant lo paper de Consell Federal.

S'aumentaría ab deu membres, dos per cada Estat, elegits per lo Congrés de Diputats. Lo poder executiu l'exercirían per torn cada un dels presidents dels cinch Estats, desempenyantlo per espay d'un any. Lo president de la República Unida tindría un cos consultiu complert de cinch individuos, un de cada una de las repúblicas actuals.

D'aixó se'n diu *fraternal unió d'uns pobles ab altres.*

L'altra unió, la del centralisme es, com diu magistralment lo senyor Guimerá, *la d'aquells que s'odian y lligantse pels caps d'una faixa, bregan y's revolcan ferintse fins que l'un ó tots dos perden la vida.*

Per aixó nosaltres volém la unió del Regionalisme.

INDUSTRIA

ECONOMÍA DE CARBÓ EN LAS MÁQUINAS DE VAPOR

L'inteligent é ilustrat director de la fábrica de filats y teixits vulgarment coneguda ab lo nom del «Vapor Vell» de Sans, En Ferran Alsina, amich meu y consoci en la «Lliga de Catalunya», publicá fa pochs mesos un cuadern que conté la conferencia que dit amich doná, en la citada Societat, en la vetllada del dia 25 de Maig d'aquest any. Aquell cuadern te per objecte demostrar las ventatjas d'una nova organisació de travall adoptada ab gran éxit en la expressada fábrica, y ab tal propósit fa un análisis comparatiu del gastos de producció d'una cantitat de cotó, filada y teixida, entre una fábrica establerta en Catalunya y altra semblant, en Inglaterra.

No tinch que dir sobre dit cuadern sinó que es un travall acabat, fet ab claretat y conciensudament y ab lo enlayrat propósit de afavorir la industria del filats y teixits á Catalunya, y menarla per lo verdader camí perque sia competidora de la similar extrangera.

No es lo meu ánim tocar l'assumpto relatiu á la organisació del travall que 'l senyor Alsina pregona. Crech que en aquesta part ha resolt be 'l problema, y que 'ls travalladors y fabricants que s'hi adhereixin ne traurán positivas ventatjas; més, entre las varias partidas que en lo cuadern se consignan com á integrals dels gastos de producció, m'ha cridat vivament la atenció la referent al gasto de combustible; y com aquesta partida es sempre de gran importancia, no sols en las industrias de filats y teixits, sino en qualsevol altra en que s'apliqui com á forsa motriu, ó com agent físich ó químich, lo vapor d'aygua, s'ha refermat en mi, ab la ma-

jor forsa, la opinió que tinch ja fa molts anys, de que una de las partidas que més costosos fa los gastos de producció de la industria catalana, apart de la ma d'obra, á qual reducció tendeix l'estudi del senyor Alsina sense detriment dels interessos dels obrers, es l'excessiu consum de carbó, que converteix la forsa en gasto ruinós, perque surt enormement cara quan la máquina va mal menada ó be está mal establerta y llastimosament conservada.

Lo senyor Alsina posa com á gasto de carbó, lo de 1'20 kilógrams per cavall y per hora, de bon carbó Cardiff, que sol costar á 24 pessetas tonelada posat á la fábrica en aquesta ciutat. Observis que, segons una nota posada en lo mateix cuadern, al fabricant ingles li costa'l mateix carbó á á rahó de 19'15 pessetas la expressada unitat. Donchs, si á n'aquesta gran diferencia de preu hi afegim la del consum de carbó quan sobrepuja al tipo per unitat de travall y de temps á dalt apuntat, ¿no influhirá poderosament l'excés de gasto de combutible en la ruina de la nostra industria? ¿No aumentará los gastos de producció tant com puga fer la má d'obra y més encara? ¿No será aixó lluytar contra la industria extranjera usant nosaltres los antichs fusells de pedra foguera y ells las millors armas modernas, de gran alcans y precisió? Per aixó, ab la má al cor, ab lo desitj de ajudar al meu amich y company en la obra patriótica que te empresa, veyent clarament per ahont se pert y 's malmet una gran part del capital industrial de la nostra estimada terra, y volguent contribuhir, en la part que com á enginyer me sia dable, pera apagar aqueixa gran malaguanyada cantitat de foch que 's pert y 'ns devora, vaig á ocuparme en aquest article, y totas las vegadas que convinga, de las causas principals que ocasionan excés de consúm de carbó en las máquinas de vapor, y en los generadors d'aquest agent en general, y d'una manera sintética explicaré la manera de destruhir ditas causas, de reduhir lo consúm al tipo avuy regonegut com á normal, ó quan menos á una cantitat molt profitosa, quan l'excés de gasto sia desmesurat.

***

Aquest excés de consúm de carbó en las máquinas de vapor pot provenir de la mateixa máquina, per tenir defectuós lo seu organisme; y pot provenir de la caldera, per ésser aquesta mal escullida ó mal instalada ó per no estar en deguda regla la fogayna. També pot ser que tant la caldera com la máquina estigan bé, y ab tot se gasti excés de carbó, per mal aprofitament del vapor ó de la forsa per aquest engendrada.

Si 'ls coneixements relatius á calderas y máquinas de vapor fossin vulgarment coneguts, los industrials las comprarian triadas per ells mateixos, y á bon segur que no gastarian al cap del any ni una lliura més de carbó del que la forsa aplicada necessita; més, pera entendre las cualitats y 'ls defectes d'aquesta classe d'enginys, es precís un estudi previ de las cien-

cias físich-matemáticas; y encara, després d'aqueix estudi, es indispensable coneixer lo que la práctica ha sancionat com á millor en lo seu ús y saber treure partit dels coneixements teórichs pera saberlos concretar, en cada cás que 's presenta, baix lo punt de vista económich é industrial.

No es fácil vulgarisar aqueixa classe de coneixements y, per lo mateix, resulta que en lo mon industrial hi ha molts que usan calderas y máquinas de vapor sense coneixer, com se deu, los seus efectes y sense aconsellarse ab constructors ó altras personas que hi entengan; y d'això resultan grans disbarats técnichs y económichs, que al primer que perjudican es al mateix industrial, ¿Qué diriam d'un comerciant que trafiqués en blat y no conegués la mesura sobre la que concerta? ¿Qué diriam del que comprés un camp sense saber las mojadas ó canas cuadradas, ó metros cuadrats que conté? Diriam que s'exposan á ser enganyats y á fer un péssim negoci..... ¿Qué dirém, donchs, del industrial que compra una máquina y una caldera y no sab lo que poden donar de sí ni en potencia ni en gasto? Encara l'industrial que te 'l bon criteri d'acudir á un constructor, pot fer una bona compra perque aqueix tindrá interés en no desacreditarse; pero si pren per guia al primer desconegut que se li presenta y aqueix es home de pochs coneixements en lo difícil assumpto de que 's tracta, ó es un malvat especulador que s'aprofita de la ignorancia dels altres pera ferse rich, alashoras pot succehir que l'industrial ne surti fins arruinat, ó quan menos, que pagui molt cara la seva mala elecció, ó la seva ratoneria de volguer estalviarse uns honoraris, que haurian estat sempre insignificants al costat de la pérdua que ara 's plany.

Es precis, donchs, que 'ls industrials s'acostumin á saber comptar relativament al motor, y á las calderas de vapor, del mateix modo que saben comptar los demés gastos, que están més al seu alcans y sobre 'ls que jamay s'equivocan.

***

Anys enrera, 'l tipo de consúm de carbó que regia com á admisible, y com á senyal de que una máquina de vapor donava bon resultat y estava ben conduhida, era 'l de 3 kilógrams de carbó per cavall y hora, suposant que 's gastés bon carbó Cardiff; més la construcció dels motors de vapor s'ha arribat á perfeccionar tant, y tant ha avansat l'estudi de la física industrial, especialment lo del calórich y 'l de propietats del vapor d'aygua, que avuy dia 'ls contructors, aixis nacionals com extrangers, garanteixen un consúm de sols un kilógram de carbó Cardiff per cavall y hora; y encara n'hi ha que asseguran, ab las máquinas que ells instalan, un consúm més petit. L'amich senyor Alsina, en lo cuadern avans citat, pren com ja havém dit, com á tipo, 1'20 kilógrams; proba de que la máquina de la fábrica que ell cuyda anirá ben regida y fou ben instalada; y que la major part de las fábricas de filats d'importancia, com

no pot menos de succehir, també gastarán més ó menos aproximadament aqueixa darrera cantitat; més en altra classe d'industrials, y sobre tot entre 'ls industrials que comensan á establirse, ó que tenen forsa de vapor enmatllevada, hi ha sobre aquest consúm lo més gran desorde, y gastan molt més encara dels 3 kilógrams del temps passat; de manera que 'l seu consúm de carbó representa més de tres vegadas lo consúm natural, lo que fan á Inglaterra y á Alemania y á Bélgica y á Fransa, y per tot arreu ahont l'us de las máquinas y calderas de vapor se fa rahonablement, baix la direcció d'enginyers entesos en apuesta parcialitat. La diferencia de poder calorífich del carbó que 's gasti ab lo Cardiff, ocasiona també diferencia en lo consúm, trobantse aquest en proporció inversa de dit poder colorífich; més aqueixa diferencia també 's traduhirá en lo preu; y mentres l'industrial estiga segur de las máquina y la caldera travallant degudament, lo consúm, traduhit en diners, lo guiará pera escullir mellor carbó, si 'l que consúm li resultés en definitiva més car.

Per la meva part jo adoptaria com á tipo aceptable d'un bon régimen de máquina de vapor, lo consúm de 1'50 kilógrams per cavall y hora, inclohent lo carbó aplicat á las encesas, y atenent á que no es possible tenir constantment la máquina en lo perfecte estat en que 's troba al sortir dels tallers, y més encara, als pochs dias de funcionar, quan ja está esblanada. Haventhi qui prén com á tipo 1'20, y altres que garanteixen lo consúm d'un sol kilógram, bé podém ab seguretat pendre com á punt de partida lo consúm ja expressat de 1'50 y podém afirmar també que tot consúm de carbó, equivalent al Cardiff superior á 1'50 acusa defectes en l'estat de la maquinaria de la caldera ó en la instalació de la maquinaria en general, que s'han de corretjir, si 'l fabricant no vol fer un consúm excessiu de carbó y, per lo tant, un gasto supérfluo y per la seva importancia ruinós.

***

Un gran número dels nostres industrials admeten com á consúm regular lo d'un quintá de carbó per hora, per máquinas, poch més ó menos, de 100 cavalls. Prenent com á equivalencia d'un quintá catalá, 40 kilógram, lo consúm diari, per 10 horas efectivas de travall, sería de 400 kilógrams. Si la máquina fos de 100 cavalls, resultaria un consúm de 4 kilógrams per cavall y hora; donchs, segons lo que tenim exposat, hi hauría uu excés de gasto de carbó de 2'50 per cavall y hora, lo que al cap del any, comptant 3,150 horas de travall efectiu, es lo número que també fixa 'l senyor Alsina, tindriam, per 100 cavalls de forsa, un consúm de 787'5 toneladas de carbó gastat de més; lo que, á rahó de 34 pessetas tonelada, donaria una pérdua de 5,355 duros al cap del any; pérdua absoluta perque serían diners convertits en cendra, com los valors que l'incendi destruheix. ¿Quántas máquinas trobaríam més grans ó més petitas, en los focos

industrials de Catalunya, que gastan los 4 kilógrams, y encara més, per cavall y hora? Si ho anessim á esbrinar la rojor nos surtiría en las galtas y la vergonya'ns faría cohissor en las orellas, no més de pensar que som catalans y que hem alabat la industria de Cataluuya. Per aixó insistím, y y si convé alsarém fort lo crit d'alarma; perque aquest malgasto repugna á la nostra conciencia y, veyentlo, pesi á qui pesi l'hem de denunciar.

***

Resumint ara en pocas paraulas lo que s'ha de fer pera reduhir lo consúm de carbó al tipo natural, l'industrial que, estimant los seus interessos, vulga vigilar lo gasto de la máquina de vapor, ha de fer lo següent:

Primer.—Saber ab exactitut los cavalls, ó sia'l travall dinámich, de la máquina, per una pressió determinada y á la marxa ó velocitat de costúm.

Segon.—Averiguar si'l número de cavalls que fa la máquina, está de conformitat ab los que corresponen á la seva composició y á las bonas reglas de la distribució del vapor.

Tercer.—Averiguar quin coeficient de reducció sufreix lo vapor al passar de la caldera á la máquina y si es lo que las reglas d'una bona instalació ordenan.

Cuart.—Calcular si la caldera es proporcionada á la máquina.

Quint.—Averiguar si'l carbó trasmet lo máximum de calor que correspon á la caldera y á l'aygua que evaporisa.

Sisé.—Determinar la relació entre'l poder calorifich del carbó gastat y'l Cardiff pera fixar, segons resulti, lo consúm d'aquell que correspongui al de 1'50 d'aquest darrer.

Seté y darrer.—Resseguir ben bé las trasmissions y tota la maquinaria, pera saber si en algún punt d'ellas la forsa está mal aprofitada.

Tot lo que trobi defectúos en la máquina ó en la caldera ó en los mecanismes de la seva fábrica, que ho fassi corretgir quant més aviat millor, y al cap del any trobará una reducció de gasto que amortisará la reforma feta, ó en molt pochs anys, si aquesta fou de gran importancia.

Lo fabricant, per lo general, no sap ni pot saber per sí sol cap de las set cosas que havém dit. L'un li parla de cavalls nominals, l'altre de cavalls indicats, l'altre cavalls efectius y de cavalls teórichs; y per altre cantó, sent anomenar cavalls de 75 kilogrametres y d'altres de 200 kilogrametres ¿Quins adoptará pera fixar lo consúm? Y si's trata d'una caldera que no fassi marxar cap máquina, sino que'l vapor produhit s'aplica á escalfar aygua ó be com á agent químich, ¿com ho fará? Alashoras no's parla de cavalls ni de kilogrametres Donchs, ¿de quín tipo arrencará pera saber si gasta excés de carbó? Tampoch sap calcular lo propietari cuantas mojadas ó áreas conté la seva hisenda, ni com ho ha de fer pera nivellar los camps que hi te de regadiu; pero ho consulta ab l'arquitecte

ó l'agrimensor y surt de dupte. Donchs, sobres la manera de travallar la máquina y la caldera de vapor, en tots los cassos, ha de consultarho 'l fabricant ab l'enginyer industrial mecánich que si acás no ho sabía, aquesta es una honrosa professió que está establerta en Espanya desde l'any 1851 y no falta qui 's dedica á la especialitat de máquinas y calderas de vapor.

Pau Sans y Guitart.

(De *La Renaixensa* de Barcelona.)

Quan tan sovinteijan las ocasions en que 'ls bons patriotas nos veyém precisats á lamentar la falta de patriotisme de las corporacions oficials catalanas, es grat l'aprofitar la primera ocasió que á má 's presenta pera tributalshi entussiastas elogis.

Aquesta vegada á quí devém remerciar sa actitut es á la Diputació Provincial de Barcelona, en la qual s' ha llegit y aceptat darrerament una proposició interessantíssima pera la nostra industria. Ne traduhím sencers los següents extrems continguts en la mateixa:

Primer. Comunicar als Centres económichs de la provincia que lo Cos provincial los oferirá lo seu decidit concurs ab tot lo que pugui interessar als elements del travall ab motiu de la informació aranzelaria preparatoria de la reforma del any 1892.

Segon. Disposar per tots los medis possibles en la esfera d'atribucions de la Diputació, la formació d'una estadística, referent als efectes que en la agricultura y en la industria de la provincia han produhit la rebaixa dels drets d'aranzel y 'ls tractats de comers vigents.

Tercer. Pendre part en la informació citada exposant la opinió del Cos provincial sobre la interrogatoria que ha de publicar la Comissió informadora y acudint als demés medis que s' estimin convenients.

Cuart. Encomanar los precedents acorts á la Comissió de Foment ó á altra especial si per sa competencia ó per excés de travall no pogués entendre en ell la primera.

Quint y últim. Adoptar oportunament los demés acorts dirigits á solicitar midas protectoras en pro del travall nacional.

Tal es la proposició indicada, quals autors foren, y ho consigném ab gust, los diputats per aquesta circunscripció, don Joseph Griera y Dulcet y don Alfons Sala.

Deu vullga que aquest acort de la Diputació de Barcelona no respongui al meu cumpliment d'un deber ineludible, que en sa execució hi intervingui l'entussiasme de sos individuos per la prosperitat del poble catalá.

¡Quánta fora nostra satisfacció 'l dia en que poguessim veurer á las Diputacions catalanas, redressantse enérgicas y afrontant tota mena de compromisos y perills en defensa dels interessos y dels drets de la terra á que pertanyen!

CANSÓ DE BODAS

Avuy sas bodas son;
avuy ma dolsa ingrata
de boda está.
¡En tot lo mon
com lo dolor que'm mata
dolor no hi há!
Son cor sentint glatir
son nuvi ab goig la porta
cap á la Seu...
¡La he vist venir!...
¡La he vista y no la he morta!
¡La vida'm deu!
Jurant amor etern
á un altre cor alenta
y umpla d'amor.
¡Ni al fondo del infern
hi há flama més ardenta
que mon dolor!
Sentintla amor jurar
morirá d'alegría
l'espós felís...
No vull pensar
que'n la llum pensaría
de son somrís.
Avuy sas bodas son;
avuy ma dolsa ingrata
de boda está.
¡En tot lo mon,
com lo dolor que'm mata,
dolor no hi há!

FREDERICH SOLER.

D'una *Revista de Madrid* del Corresponsal M. C. del *Diario de Barcelona* traduhím los següents párrafos que demostran que no es pas per una sistemática adversió la que'ns porta als catalanistas constantment á senyalar las diferencias de rassa que separan unas comarcas d'altras, y determinan per lo tant un argument poderós en favor del ja creixent regionalisme.

.....«Aquí ahont tot constituheix un aconteixement, deixa de serho un crím. En lo carrer de Fuencarral no's mogué la opinió per la víctima, sinó á impuls de la curiositat per saber si la criada havía sigut la matadora ó altres, si'l gos havía sigut ó no assessinat. La competencia periodística iniciá l'escándol; y l'escándol continuá inventantse declaracions, atacant al poder judicial, y avuy pretent continuar, pero per medi de la indiferencia del públich, lluytant ab lo Tribunal Suprem. Lo que cridá la atenció en lo assessinat del carrer de Fuencarral no fou lo crím; fou l'escándol. Una societat en la que's presencian tals fets está malalta. *Madrit está malalt y desequilibrat. Hi ha en ell sobra de política, de xerrameca, de vanitat, orgull satánich, y falta d'industria, de traball, de sentit moral.*

«Lo género flamench priva, domina; las tabernas abundan é hi van á menjar los obrers, fent moltas vegadas las navajas lo servey d'escuradents. Aquell que no porta una pistola á la butxaca ó un gabinet ó *faca* en la faixa no es home, no está á la altura d'un xicot d'empenta. Respirant atmósfera de lascivia, *peleon*, ayguardent, pólvora y sanch, ¿com es possible qu'estiga l'ánima sana?.... Un torero es superior á un operari y la *chaqueta* cenyida al cos y'ls pantalons ben arrapats á las camas son mes respectats que la brusa del obrer. *En altre esfera també trobém observacions: lo xerrayre s'imposa al home d'Estat; l'atrevit al sabi.....*

.....Y ningú's preocupa del estat moral y social que això revela. Lo gobernador va proposarse ja fá temps tancar las tabernas á primeras horas

de nit, pero 'l gremí de taberners pogué més que 'l gobernador perqué son molts y tenen molts vots».

Llegeixi això, en son diari, senyor Manyé y Flaquer, y recordi, quan se vulgui dirigir als catalanistas, que 'n materia d'eleccions nosaltres sabém prou bé que dintre Barcelona y fins en molts punts de Catalunya, hi ha molts circuls que fan de taberna, ja que si no s'hi espendeix ví en cambi *s'hi ven moltíssim vinagre.*

Y segueix dit Corresponsal del *Diario de Barcelona:*

«La influencia dels taberners no es enfermetat peculiar d'Espanya, donchs també la pateix Inglaterra, resultant units lo vot y 'l ví. Si la unió no tingués més conseqüencias que las de la emisió del vot, menos mal. *Pero á Madrit se vá del vi al borratxo, del borratxo al homicida.*»

No volém afegirhi una estadística de crims que 'n l'article continua lo senyor M. C. perque lo llegirla sols, dona esgarrifansas y per lo tant nos acontentarém posantli la nota ab que 's dona fi á la citada *Revista;* diu aixís:

«Lo que importa, lo que impresiona, lo que mou, lo que agita es la actitut de X, lo disgust de Z; si enrahonará A, si callará B. y si á mes de política 's xerra de toros y toreros, ¡ah! llavoras l'interés creix, creix..... Y entre tant un xeval mata, un home mor de fam y fret y 'ls obrers demanan traball al alcalde.»

En regions com aquesta compreném los emigrants: la emigració es una virtut; l'amor á la patria un vici.

NOVAS

Avuy es día d' eleccions municipals.

Y per lo tant es día de que 'ls bons ciutadans vagin á donar son vot pera que s' encarregin de la Administració de Sabadell gent honrada y digna, de probat amor patri y de carácter prou independent pera que salvin al nostre Municipi dels papers poch ayrosos que en la comedia política solen concedirli los directors de Madrit.

Sens dupte ab tal propósit se li ha presentat á Sabadell una candidatura de nous concejals, que la societat gremial *Foment Mercantil Industrial y Agrícola* ha acordat, prévia consulta ab altras entitats, y acompanyantla ab un patriótich *Manifest* que du per lema principal: *guerra á la política.*

La candidatura es la següent:

Don Joan Brujas y Pellicer, don Vicens Sampere y Sallent, don Mateu Brujas y Romeu, don Miquel Ustrell y Serrabogunyá, don Isidro Surroca é Iglesias, don Antoni Cirera y Campdepadrós, don Joseph Sallarés y Mariné, don Pere Corominas y Peig, don Manel Casanovas y Comas, don Joseph Vila y Renóm y don Rafel Cruz y Brujas.

Aquesta vegada podém assegurar que á Sabadell no hi haurá lluyta electoral de lo que devém estarne ben satisfets, y per las provas nos atreviríam á assegurar també que la inmensa majoría dels habitants de Sabadell están ja del tot desenganyats de las farsas políticas, sembradoras d' odis y rancunias.

En vista, donchs, de la respectabilitat de las personas que componen la candidatura, creyém oportú recomenarla als electors d'aquest districte.

Y á las personas elegidas pera que tingan intervenció en la Casa Comunal los hi recomaném també, que cada qual en son lloch, en l'administració de la cosa pública, tinga sempre present lo *lema* que ha guiat á las personas, entitatas y representants de las mes importants associacions cridadas á elegirlos, de SABADELL Y ADMINISTRACIÓ, recordant al propi temps que ditas entitats foren cridadas ab un *Manifest* que ostentava altre *lema* no menos significatiu, de GUERRA Á LA POLÍTICA.

Deu vullga que l'un y l'altre sian ben interpretats per las personas designadas.

En los días d'avuy y demá á causa de esser la fira d'ivern d'aquesta població se preparan en totas las Societats de recreu de Sabadell, grans balls de societat, ab objecte de que 'ls joves balladors pugan disfrutar á sa manera de las festas del día.

Segons se 'ns diu las societats *Centre Industrial* y *Ateneo Sabadellés* adornarán artísticament sos salons, y sembla serán los que se 'n endurán la palma durant aquexas festas.

Lo gremi de manyans y demés ofissis celebrará avuy la Festa de son Patró Sant Eloy ab un solemne ofici en la Parroquia de Sant Felix, están encarregat del sermó, lo P. Joan Vilá de las Escolas Pías.

Avuy se posará en escena en lo Teatro Principal per la companyía del senyor Bolumar la xistosa comedia en 3 actes, *A caza de divorcios*, finalisant la funció ab la sarsuela en un acte, titolada, *Francia y Prusia en paños menores*.

Avuy y demá celebra nostra ciutat la avans tan nomenada fira del ivern.

A Jutjar per los preparatíus, sembla que 'ls firayres no faltarán en son puesto, ocupant la major part de la Rambla y la Plasseta de Sant Roch.

Falta no més que 'ls forasters omplin nostra ciutat com en altre temps, y que uns y altres satisfagin sos naturals desitjos.

Deu ho vullgui.

Dintre pochs días celebrará la "Lliga de Catalunya„ una solemne Sessió Necrológica en honor al malaguanyat Mestre en Gay Saber, don Francesch Pelay Briz.

La mateixa Societat te també 'l propósit de dedicar mes endavant altra Sessió Necrológica á la memoria del insigne poeta valenciá, don Vicens W. Querol.

Los periódichs de la vehina capital s'ocupan ab elogi de la construcció d'una Capella interior en la Casa de Beneficencia de la Mare de Deu de la Misericordia; la qual construcció ha sigut dirigida pel nostre compatrici l'entés arquitecte don Enrich Fatjó y Torras.

Rebi la nostra felicitació.

Últimament ha debutat en lo grant Teatre del Liceo una artista catalana, la senyoreta Andrea Avelina Carrera, deixebla del eminent mestre Goula.

La debutant, que aparegué per primera vegada en essena ab una ópera tan difícil com 'l *Lohengrin*, ha resultat ser una excelent tiple, de veu potent y de bona escola de cant.

Aixís se va completant lo bon quadro d' artistas catalans que s' escampan per tot lo mon, honrant á la Pátria que 'ls vegé naixer.

Li desitjém bona sort á la senyoreta Carrera.

Tres son las solemnitats catalanistas que s' han celebrat en la passada setmana.

La primera fou la sessió d' obertura dels trevalls del curs per la Sessió de Dret y Filosofía y Lletras del *Centre Escolar Catalanista*. En ella hi llegí la Memoria reglamentaria 'l Secretari, don Joan Garriga y 'l Discurs inaugural lo President, don Lluís Durán y Ventosa, qui disertá ab gran acert sobre 'l tema "*Importancia de la conservació del Dret pera 'l desenrotllo del Catalanisme*„.

La segona solemnitat la celebrá la *Associació Catalanista d' Escursions Científicas*, ab una vetllada que dedicá al eminent historiador y antienari catalá, 'l pare Caresmar. Llegí la biografía d' aquest lo soci don Jaume Oliver y terminá la sessió ab eloqüents mots lo President, don Francesch Ubach y Vinyeta.

La tercera solemnitat li pertany á la incansable *Lliga de Catalunya*, en quals salons hi dongué una curiosissima conferencia lo conegut escriptor don Eduart Toda sobre las impresions recullidas en son darrer viatje al noroest d' Europa.

Lo tema de la conferencia era "*Fuilandia y sas institucions regionals*„; y 'l senyors Toda, 'l tractá ab visible carinyo pera demostrar una vegada més que 'l dret de las petitas nacionalitats á sa autonomía es un dret sagrat que ni pel *autocrátich* gobern de Rusia es tan desatés com en la *lliberal* Espanya.

Lo periódich catalanista de Sant Sadorní, *La Comarca del Noya*, ha regalat á sos suscriptors un interessant llibret contenint la *Geografía Local* de aquella pintoresca vila, escrita pel l' inteligent Mestre titular de la població, don Joseph Paradeda, y Tapida.

La impresió d' aquesta obra que está escrita correctament en la llengua de casa, ha sigut costejada pel *Centre Catalá* de Sant Sadurní, al qual la dedica son autor en penyora de son amor al complert Renaixement de la Pátria Catalana.

Diu un colega que, alguns fabricants dels que han concorregut á la Exposició Flotant Espanyola, ab destí á las Repúblicas del Centre y Sur de América, en quals ayguas se troba actualment, han rebut ja importants demandas de diferentas casas comercials del Plata.

La Cambra de Comers de Tarrassa ha elevat una exposició al Director general de comunicacions pera que s' anuncihi la subasta del servey telefónich públich de dita ciutat; y altra á la companyía del ferrocarill del Nort solicitant d' ella per segona vegada la rebaixa de la tarifa de preus desde Tarrassa á Barcelona.

Hém rebut los números 29 y 30 de *L' Aureneta* de Buenos-Ayres. Corresponen als días 27 d' Octubre y 2 de Novembre.

En lo matí del dimecres prop-passat nostre particular amich D. Llucià Buxeda y Colom feu jurament solemne devant lo Jutjat de primera instancia de nostre ciutat del cárrech de procurador caussídich.

Al acte assitiren tots los procuradors d'aquest Partit Judicial com aixís prescriu la lley.

Desitjemli al esmentat Senyor, bona y llarga sort.

Hém tingut ocasió de veurer un número de la notable revista que's publica á París ab lo títul de *Independant Literaire*, dirigit pel conegut escriptor francés M. Contamine de Latour en lo qual se censura l'exhibició flamenca que ha fet Espanya en la Exposició de París, afirmantse que no totas las Regions de la Península veuhen ab gust aquesta falsificació de son caracter propi.

Pera demostrarho, parla la referida revista de la companya empressa per la prempsa catalana contra tal exhibició, y fá especial menció de LO CATALANISTA, ocupantse del Discurs llegit pel President del *Centre Catalá* de Sabadell, don Pere Puigjaner, en la vetllada del día 2 del passat agost.

Al efecte, copia *L'Independant Literaire* sos párrafos culminants dels quals ne fá oportuns elogis; y á son acabament hi afegeix lo següent párrafo:

Es ben cert que tots los verdaders amichs de Catalunya (puig n'hi han molts á Fransa) suscriurían tant eloqüents paraulas. Pero no's desanimi'l senyor Puigjaner; á pesar dels *toros* y de las *gitanas*, los homes que están al cap del moviment intelectual saben de sobras que hi há á Espanya una Regió, en la qual la industria fa cada día progressos més rápits, en quína la Agricultura's desenrotlla, ahont las ciencias, las lletras y las arts han alcansat ja un gran elevadíssim de cultura. En Fransa se sab ben bé que la Regió Catalana conta ab un poble inteligent, trevallador lleal, y que no ha pas regatejat sa sanch quan s'ha tractat de defensar l'honor de tot l'Estat, ja sía sota l'abrusador sol d'África, ja sía més enllá dels mars; y's sab també que Barcelona, la primera ciutat d'Espanya, ha celebrat una Exposició Universal, de la qual ne guardan inesborrable recort tot quants la visitaren. Si'ls *toreros* ocupant la atenció del *vulgo* francés, los literats en cambi estudian las obras dels grants homes com Balaguer, Rubió y Ors y altres no menos coneguts. Aixó deu consolar á nostre colega LO CATALANISTA.

Inútil es consignar ab quán gust hem traduhit l'anterior párrafo'l qual prova'l concepte que's vá formant á l'Extranger d'Espanya en general, de Catalunya en particular, y de la nobles tendencias que en aquesta dominan. La justicia comensa á obrirse pas.

Per nostra part, agrahím la consideració que aquest modest semanari li ha merescut á tan important publicació, com ho es *L'Independant Literaire*.

Lo Consistori dels Jochs Florals de Barcelona pera l'any 1890, XXXII de sa restauració, ha quedat constituhit en la forma següent: President, don Joaquím Rubió y Ors, mestre en Gay Saber; mantenedors, don Manel Murguía, don Enrich X. Vidal y Valenciano, don Martí Genís y Aguilar, don Joseph María Valls y Vicens y don Bonaventura Bassegoda; secretari don Sebastiá Farnés, en qual domicili, Trafalgar, 21, han d'adressarse las comunicacions al nou Consistori.

Després d'uns brillants exercicis, han rebut en la Universitat de Barcelona lo títul de advocats, nostres estimats amichs y coloboradors, don Ernest Moliné y Brasés y don Joseph Rogent y Pedrosa.

Los hi doném la enhorabona.

En un hospital de Buenos Ayres acaba de morir un madrileny anomenat Ramon Martínez y Pedragosa, confós y convicte d'haver sigut un dels assessinos del general Prim.

Imprempta y Encuadernacions de Joan Comas, Capmany, 18, teléfono n.º 46.—SABADELL.